

**Зачепилівська райдержадміністрація
Відділ освіти
Будинок дитячої та юнацької творчості**

**Заочний конкурс розробок краєзнавчих маршрутів
«Стежинами рідного краю»**

«Літературними стежками Зачепилівщини»

Робота Чуб Тамари Миколаївни,
вчителя української мови та
літератури
Миколаївської ЗОШ І-ІІІ ступенів,
керівника гуртка
«Літературне краєзнавство»

Мета подорожі: ознайомити учнів з талановитими земляками, професійними та самодіяльними майстрами художнього слова, чиє життя і творчість пов'язані з Зачепилівським районом; дати уявлення про життя і твори поетів та прозаїків; розвивати пізнавальний інтерес, бажання долучатися до вивчення культури рідного краю, виховувати почуття патріотизму, гордості за свій народ, любові до рідного краю.

Основні завдання: 1. Показати, що в кожному населеному пункті нашого району були чи є талановиті люди, які примножують літературну скарбницю нашого народу;

2. Викликати в учнів бажання розширити коло пошуків талановитих земляків, щоб передавати відомості про них іншим школярам.

3. Формувати вміння складати маршрут подорожі.

Опис району подорожі: Пропоную провести подорож від с. Миколаївка, де знаходиться наша школа, через населені пункти, розташовані по ліву сторону річки Берестова: Олександрівку, Червоний Жовтень, Бердянку; перетнувши трасу Москва-Сімферополь, побувати в селах Старомажарово і Новомажарово і через Пекельне, Семенівку, Сомівку, сел. Зачепилівку та с. Нагірне повернутися назад до Миколаївки. Ця місцевість являє собою хвилясту рівнину, розмежовану річковими долинами і балками.

Учасниками подорожі є учні 8-11 класів Миколаївської ЗОШ I-III ступенів, Члени гуртка «Літературне краєзнавство», вік яких 14-17 р.

Графік маршруту: с. Миколаївка – с. Олександрівка – 5 км.
с. Олександрівка - с. Бердянка – 20 км.

- с. Бердянка – с. Старомажарово – 10 км.
- с. Старомажарово – с. Новомажарово – 3 км.
- с. Новомажарово – с. Пекельне – 8 км.
- с. Пекельне – с. Семенівка – 14 км.
- с. Семенівка – с. Сомівка – 8 км.
- с. Сомівка – сел.. Зачепилівка – 10 км.
- сел.. Зачепилівка – с. Нагірне – 2 км.
- с. Нагірне – с. Миколаївка – 7 км.

Загальна протяжність маршруту: 87 км.

А ще життя прекрасне тому,
Що можна мандрувати.

М.М. Пржевальський

В наше стрімке, бурхливе століття люди мандрують на загублені в океані острови, на Місяць, у далекі гори, але все починається з подорожі по рідному краю. В нашій області є багато визначних пам'яток, та є місця, де не побувати просто соромно – це населені пункти рідного Зачепилівського району.

Отже, запрошую вас до подорожі літературними стежками рідного краю. З Миколаївки ми прямуємо до с. Олександрівка, з яким пов'язане ім'я відомого російського композитора П.І. Чайковського. Саме це село – батьківщина відомого українського письменника М.Д. Рудя.

Рудь Микола Данилович (1912-1989 рр.) народився у великій селянській родині. Навчався в Редьківській початковій школі, Зачепилівській семирічці. В 30-роках працює на Донбасі на металургійному заводі, на шахті, заочно навчається в Московському літературному інституті ім. О.М. Горького. Перша збірка поезій – «Найближче» - виходить у 1936 р. в роки війни є спецкором газети Сталінградського фронту. Післявоєнні роки найбільш плідні: поезія 1947 р. «Слово після бою», 1950 р. «Чобітки», «Рідні вогні», 1951 р. «Граніт Сталінграда», 1958 р. «Донецькі зорі»; проза: 1955 р. «На Поділлі», 1961 р. «Синій птах», 1964 р. «Боривітер». Працював у журналі «Україна», нагороджений багатьма орденами і медалями.

Через мальовничі поля і села наш шлях лежить до с. Бердянка, що знаходиться на трасі Москва-Сімферополь. Тут ще зовсім недавно жила талановита жінка, яка свої думки і почуття висловлювала хвилюючими поетичними рядками – Валентина Кисельова.

Кисельова Валентина Павлівна (1966-2000 рр.) закінчила бібліотечний факультет Харківського інституту культури, працювала в райцентрі та в рідному селі. Трагічна жорстока смерть забрала її від односельців, та не забуваються її щирі поетичні твори на сторінках районної газети «Перемога».

Хотілося б познайомити вас із вчителькою Бердянської ЗОШ І-ІІІ ступенів З.В. Авдюніною, яка теж закохана в художнє слово, несе його не тільки учням, а й жителям району, друкуючи свої поезії в газеті «Перемога».

Авдюніна Зоя Василівна (1965 р. н.) народилася в с. Руновщина в сім'ї лікаря. Після закінчення дівчинкою першого класу, сім'я переїхала до с. Бердянки, де вона і продовжила навчання. Після школи закінчила філологічний факультет Харківського державного педагогічного інституту ім. Г.С. Сковороди. Ось уже 25 років працює вчителем російської мови та світової літератури. Пише чудові поезії.

Наш шлях пролягає до с. Старомажарово, бо саме воно стало колискою високоосвіченої талановитої людини – К.Х. Балабухи. Невелика довідка про нього:

Балабуха Кім Хомич (1936-2008 рр.) народився в учительській сім'ї. Після школи навчався в Красноградському педучилищі та на філологічному факультеті Харківського державного педагогічного інституту ім. Г.С. Сковороди. Все своє життя віддав викладанню літератури в цьому вузі. Професор Балабуха – поет, літературознавець, критик, драматург. Друкувався в багатьох виданнях, та жодної збірки за його життя не було видано через різні причини. Тематика його творів – інтимна, громадянська лірика, твори про війну.

Наступним пунктом нашої подорожі буде с. Новомажарово, де я хочу познайомити вас з цікавою, розумною, закоханою в поетичне слово людиною – Кравченко В.С.

Кравченко Віра Степанівна (1956 р.н.) народилася в с. Новомажарово.»Звичайне життя звичайної дівчини, яке можна вмістити в кілька рядків, - зізнається вона. – Новомажарівська початкова, 8-річна, Бердянська середня школи. Красноградський сільськогосподарський технікум за спеціальністю бухгалтер. Робота в рідному колгоспі». Тяжка втрата – смерть сина Олександра і доньки Таміли – стали початком поетичної

творчості. Друкувалася в районній газеті «Перемога», а також «Сільські вісті», «Машинобудівник».

Після знайомства з Вірою Степанівною пропоную вам повертатися до районного центру. Будьте певні, на шляху додому ми познайомимося ще з багатьма прекрасними людьми, талановитими нашими земляками. Ось хоча б з уродженцем с. Семенівка Крупкою В.А.

Крупка В'ячеслав Андрійович (1949 р.н.) народився в багатодітній родині. Після закінчення Семенівської восьмирічки навчався в Красноградському медичному училищі. Оскільки захоплювався спортом, обрав собі професію спортивного фельдшера. Після роботи у м. Вільногірськ на Дніпропетровщині служив у армії, працював на станції швидкої допомоги в Дніпропетровську, закінчив лікувальний факультет медичного інституту. Багато років поспіль був спортивним лікарем футбольних команд, таких як харківський «Металіст». Зараз – завідувач медичною частиною Республіканського вищого училища фізкультури в Києві. Лікар збірних України на різноманітних спартакіадах в багатьох країнах. Чемпіон України серед ветеранів з легкої атлетики та зимового плавання. Друкувався у багатьох виданнях. Його поетична збірка «Спасибі, мамо, і пробач» - данина любові батькам і рідному селу.

І ось, нарешті, ми наближаємось до сел.. Зачепилівка, що розкинулося на річці Берестова. Це найбільший, наймальовничіший населений пункт нашого району. Не дивно, що його чарівна природа надихала багатьох митців на творчість. Тому Зачепилівка стала колыскою як для відомих майстрів слова, так і для аматорів. Отже, знайомимося з літературними портретами селища:

Злидень Федір Євтихійович (1899-1942 рр.) народився в багатодітній бідняцькій сім'ї с. Зачепилівка Костянтиноградського повіту Полтавської губернії. Після закінчення сільського двокласного училища працював канцеляристом повітового земства, навчався на педагогічних курсах в Костянтинограді (нині м. Красноград). З 1921 р. – учитель початкових класів Забаринської школи, інспектор шкіл. З 1923 р. – студент Полтавського

інституту народної освіти, член спілки «Плуг». Вчителював у селах Красноградського району, в тому числі і Зачепилівці. Писав нариси, вірші, п'єси, повісті, романи, фейлетони. З 1930 р. живе і працює в Полтаві. Найвідоміші твори: 1933 р. «Яри загомоніли», 1934 р. «Бригадир Ткач», «Більшовицька весна». В 1938 р. був заарештований, помер у таборі в 1942 році. Посмертно реабілітовано в 1956 році.

Первомайський Леонід Соломонович (1908-1973 рр.) народився в м. Костянтиноград в сім'ї ремісника. Працював у газетах та журналах, на кіностудії. Учасник Великої Вітчизняної війни. 1946 р. удостоєний Державної премії СРСР за збірки поезій «День народження» і «Земля». Мав багато нагород. З нашим районом його пов'язує робота завідувача будинком селянина і сільською бібліотекою в Зачепилівці в 1924-1926 рр. Саме під час роботи тут вийшла його перша збірка оповідань «Комса», прототипами героїв якої стали жителі Зачепилівки.

Хижняк Антон Федорович (1907-1993 рр.) народився в Зачепилівці в родині селянина-бідняка. Навчався в Зачепилівській школі, в м. Зміїв. У 1941 році закінчив Харківський педагогічний інститут ім. Г.С. Сковороди. Працював у редакціях газет. Його найвідоміші твори – «Львівські оповідання», «На велику землю», «Тамара», «Онуки питають», «Нільська легенда», «Слово сучасникам».

Бахмат Микола Остапович (1935 р.н.) народився в Зачепилівці. Після закінчення середньої школи служив у армії на Далекому Сході, працював бібліотекарем в с. Орчик Зачепилівського району. Свої гуморески та вірші посилає до районної газети, згодом іде працювати до редакції. Закінчив Дніпропетровський університет. Майже 40 років віддав роботі відповідального секретаря районної газети «Приорільська правда» в селищі Царичанка на Дніпропетровщині. Друкується в районній газеті, обласній «Зоря», газеті «Перемога». За свої акварелі удостоєний звання «Майстер народного традиційного мистецтва». Творчий доробок М. Бахмата – це три

збірки ліричних і гумористичних поезій. 2006 рік «Душі закоханої світ», «Пастка для себе», 2010 рік «У селі над Орільню».

Дука Ольга Іванівна (1953-2010 рр.) народилася в с. Федорівка Карлівського району Полтавської області. Після закінчення школи отримала освіту бухгалтера в Кегичівському СПТУ, працювала в Зачепилівській «Сільгосптехніці», свої поезії друкувала в районній газеті «Перемога». За рекомендацією редакції вступила до Київського державного університету на факультет журналістики і закінчила його. Багато років працювала в редакції «Перемога». Як переможець одного з творчих конкурсів була удостоєна нагороди обласної Спілки журналістів «Золоте перо». Останні роки свого життя працювала в районному суді. Її поезії – взірць майстерності, щирості, багатого внутрішнього світу і високої громадянської свідомості.

Букало Зінаїда Трохимівна (1947 р.н.) після закінчення школи навчалася в Київському державному університеті на факультеті журналістики, який закінчила в 1973 р. Мала перед собою гідний приклад для наслідування: її батько Подольський Т.М., фронтовик, журналіст, стояв біля витоків друкарської справи на Зачепилівщині. Журналістській роботі віддано більше сорока років, адже уже в 1966 р. Зінаїда Трохимівна працювала в газеті «Трибуна трудящих». Потім були районна газета «Перемога» (1967-1998 рр.), де пройшла шлях від кореспондента до редактора; обласні газети, Всеукраїнська газета «Селянська газета». Її нариси і публіцистичні статті, есе й фейлетони вражають глибиною думки і багатством мовних образних засобів, літературною довершеністю та професіоналізмом. Член Національної спілки журналістів. Друкується й нині.

Зорін Владислав Дмитрович (1929 р.н.) народився в м. Куп'янськ на Харківщині. Навчався в СШ №36. З початком війни сім'я була евакуйована в тил і до 1944 р. жила в Ростовській області. Потім повернулися на Куп'янщину в с. Подоли. З 1944 по 1952 роки працював і одночасно навчався в школі робітничої молоді. Закінчив Старобельський вчительський інститут і був направлений в Зачепилівську середню школу, якій віддав все своє життя,

працюючи вчителем російської мови та літератури, заступником директора. В 1960 р. заочно закінчив Харківський пединститут. Свої поезії друкував в районній газеті «Перемога». В 2010 р. вийшла друком його велика історико-документально-художня повість «Опалена юність», в якій розповідається про моряків-артилеристів Тихоокеанського флоту, які були у складі 267-ї стрілкової дивізії. До неї пішли добровольцями у 845-й артилерійський полк юнаки 15-17 років Зачепилівського району – Шура Колодочка, Яків Покус, Микола Бондар та інші. Автор дуже цікаво розповідає про бойовий шлях дивізії, долі наших земляків, підтверджуючи художню розповідь фотографіями і документами.

В селі Нагірному, кули ми зараз прямуємо, проживає жінка, на долю якої випало багато труднощів і горя, яка стала свідком і учасником багатьох важливих подій в історії нашої держави. Тому саме спілкування з нею, а не тільки знайомство з її творчістю збагатить вас знаннями про часи колективізації і сталінських репресій, роки голодомору і воєнного лихоліття, відбудови народного господарства і демократичних змін у нашому суспільстві. Я говорю про Куксенко М.М.

Куксенко Марфа Мусіївна (1920 р.н.) народилася в с. Олександрівка в селянській родині. Батько, боєць Червоної Армії, загинув у боях з бандами так і не дізнавшись про народження доньки. Мати – член комітету бідноти під час утворення колгоспів. Дівчина закінчила Забаринську школу, вчилася на бухгалтера у Змієві, та навчання перервала війна. В евакуації була трактористкою, після війни працювала на Луганщині, в Дніпропетровську. І тільки в 1980 році повернулася на Зачепилівщину. Дуже щира, небайдужа людина, і в свої майже 91 рік створює поезії.

Нарешті ми з вами повертаємося до рідної Миколаївки. Бачите попереду ошатні будиночки в зелені садків, річку, що протікає через село, густі верби і невисокі пагорби? Це село як колись, так і тепер дарує натхнення людям, здатним помічати красу рідного краю, любити людей і бути небайдужим до їхніх звершень, радостей і горя. Хотілося б коротко

ознайомити вас з вашими односельцями, авторами поетичних і прозових творів.

Манченко Григорій Захарович (1929-1992 рр.) народився в с. Миколаївка в багатодітній родині. Навчався в школі у рідному селі, потім у Зачепилівці. 1949-53 рр. – служба в армії. Закінчив Нікопольський залізничний технікум. Сорок років віддав роботі на залізниці. Писав ліричні поезії, та найбільш відомий як автор байок, гуморесок, у яких висміював вади людського характеру та недоліки суспільного життя (псевдонім – Семен Кропива).

Чуб Тамара Миколаївна (1957 р.н.) народилася в с. Зачепилівка в родині службовця. Навчалася в Нагорнівській початковій, Зачепилівській середній школах, Харківському державному педінституті ім. Г.С. Сковороди. Працювала вихователем дитячого садка, вчителем в с. Леб'яже, останні 26 років – вчитель Миколаївської школи. Її поезії, які почала писати ще в середньому шкільному віці, друкувалися в газетах «Юний ленінець», «Піонерська правда», «Перемога».

Дерев'янка Любов Олексіївна (1948 р. н.) народилася в с. Миколаївка в сім'ї колгоспників. Після закінчення школи навчалася в Дніпропетровському технікумі автоматики і телемеханіки. З 1969 р. по 1986 р. жила в Харкові, працювала на приладобудівному заводі ім. Т. Шевченка, заводі тракторних самохідних шасі, в ПТУ №14, СШ №144. В 1978 р. заочно закінчила Харківський державний університет по спеціальності російська мова і література. З 1986 р. живе в с. Миколаївка, довгий час працювала в школі. Її ліричні поезії друкувалися в районній газеті «Перемога». Є автором двох книг художньо-публіцистичних нарисів «Повість про Миколаївку» та «Повість про Миколаївку-2. Долі людські».

Та, звичайно ж, найбільше ми гордимся тим, що Миколаївка є батьківщиною відомого українського журналіста, письменника М.І. Миценка.

Миценко Микола Іванович (1939 р. н.) народився в сім'ї колгоспників. Після закінчення школи працював складачем набору в Зачепилівській районній друкарні, тоді ж написав і першу замітку до газети. Після служби в армії їде на Волинь і з 1955 року живе там. Працював журналістом, відповідальним секретарем в газетах. З 1964 р. по 1987 р. редагував газету «Ленінським шляхом» (нині «Вільним шляхом») в м. Ківерці. З 1960 р. – член Національної спілки журналістів України, нагороджений медалями. Друкувався в журналах «Україна», «Перець», «Хлібороб України», газетах «Сільські вісті», «Волинь», «Перемога». Указом Президента України в 2003 році М.І. Миценку призначено державну стипендію як видатному діячеві інформаційної галузі. Автор збірок нарисів «Ми – волинські журналісти», «Козацьке село Миколаївка» та поетичних збірок «І сміх і горе», «Осінній сум», «Поклик отчої землі».

Наша подорож добігає кінця. Хочеться вірити: ви переконалися в тому, що наша Зачепилівська земля багата на талановитих творчих людей, залюблених у художнє слово. Сподіваюся, вам захочеться перечитати їхні твори і дізнатися про наших земляків більше.

Вивчаємо твори письменників рідного краю

Робота в бібліотеці – складова нашої діяльності

Творам М.Миценка та М.Бахмата – особлива увага

Вчимося складати краєзнавчий літературний маршрут

